ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ: ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು

ವೆನಿತ ಕೌಲ್

ಪರಿಚಯ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು (1986) ಆರು ವರ್ಷದ ಒಳಗಿರುವ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು (ಇಸಿಸಿಇ) ಶಿಕ್ಷಣದ ಏಣಿಯ ಮೊದಲ ಹಂತವೆಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದೂ ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಶಿಶು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಆರರಿಂದ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವರಿಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಂತೆಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅದೇ ರೀತಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿರುವ ಇಸಿಸಿಇಯನ್ನು 8 ವರ್ಷದ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಸಿಸಿಇಯನ್ನು ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸಂಯೋಜಿತ, ಸಮಗ್ರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಕಾಶಗಳು, ಪಾಲನೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಹಾರದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಸಿಸಿಇಯ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಉಪ ಹಂತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ – (ಅ) ಗೃಹಾಧಾರಿತ ಪ್ರಚೋದನಾ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಪಾಲನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುವ 3 ವರ್ಷ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಿರಿಯರಿಗಾಗಿ ಆರಂಭಿಕ ಪ್ರಚೋದನಾ ಹಂತ; (ಆ) ಮೂರರಿಂದ ಆರು ವರ್ಷದ ಒಳಗಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಸಮಗ್ರ ಕೇಂದ್ರ ಆಧರಿತ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾದ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂತ ಮತ್ತು (ಇ) ಆರರಿಂದ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಒಳಗಿರುವ ಒಂದರಿಂದ ಎರಡನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಹಂತ.

ಮಕ್ಕಳು ಶಿಶುವಿಹಾರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಾಗ ಅದು ಅವರ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದಾದರೂ, ನಿಕಟ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಅವರು ಅದರ ತರುವಾಯ ಸೇರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುವುದು, ಅವರ ಹಾಜರಾತಿ ಮತ್ತು ಓದಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನರವಿಜ್ಞಾನ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಒದಗಿಸಿರುವ ಪುರಾವೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಈಗ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ, ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತಾ ಅನುಭವಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದೂ ಇವು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯ ಗ್ರಹಣೆಯ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲದೇ ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮೊದಲ ತಲೆಮಾರಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾದ ಇಎಫ್ಎಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಗುವಿನ ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸದೃಢ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳ ಸಾಧನೆಗೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕಿನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಸಾಕಾರಕ್ಕೆ ಇದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಳುವಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿವೆ–
(ಅ) ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಜೀವನವಿಡೀ ಕಲಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಅಡಿಪಾಯವಾಗುವ ಆಟೋಟದ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಸಂವಹನ ಹಾಗೂ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಹಾಗೂ ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಮಗುವಿನ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. (ಆ) ಕೆಲವು ವಿಧದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಓದು,ಬರಹ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಶಾಲೆಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. ಇದು ಓದು ಬರಹ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಲ್ಲ. ಈ ಶಾಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಯು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ 4 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷಗಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಪಕ್ವವಾಗಿ ಆಟೋಟದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹನ್ನೊಂದನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ

ಹನ್ನೊಂದನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ನಡೆದವು. 2006ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಕಾರ್ಯನೀತಿಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು (ಇಸಿಸಿಇ)ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಮಹಿಳಾ ಹಾಗೂ ಶಿಶು ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಮುಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾದ ಮಕ್ಕಳ ಉಚಿತ ಹಾಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕಿನ ಕಾನೂನಾಗಿ 2010 ನೆ ಇಸವಿ ಎಪ್ರಿಲ್ 1 ರಿಂದ ಜಾರಿಗೊಂಡಿತು. ಈ ಕಾನೂನು 6 ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಕಿರಿಯರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸದಿದ್ದರೂ ಸದರೀ ಕಾನೂನಿನ ಕಲಂ 11 ರ ಪ್ರಕಾರ "3 ವರ್ಷವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಯಾರು ಮಾಡಲು ಹಾಗೂ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸರಕಾರಗಳು ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಸೂಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ" ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವು (ಇಸಿಸಿಇ) ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಯಾಗಿ ಬದಲಾದ 45 ನೇ ಅನುಚ್ಛೇದದ ಪ್ರಕಾರ "ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 6 ನೇ ವರ್ಷ ತುಂಬುವವರೆಗೂ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಇಸಿಸಿಇಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಯ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಬಿಂಬಿಸಿವೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ

ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 2013 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಮಹಿಳಾ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಯ ಅಂಗೀಕಾರವು ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಗಿದೆ. ಈ ನೀತಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೌಲ್ಯಯುತ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ಯನೀತಿ ರಚನೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ತರಬಹುದು ಎಂಬ ಆಶಾವಾದ ಹಾಗೂ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ.

11ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿ 2005 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶೇ21 ರಿಂದ 2010 ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ47ಕ್ಕೆ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ (ಯುನೆಸ್ಕೊ 2010). ಅಸರ್(ASER)ನ (2010) ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಂತೆ 3 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ 83.6% ಮಕ್ಕಳು ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಾಲೆಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪೂರ್ವ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಕಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯು ಎಷ್ಟೇ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ಸಮಗ್ರ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೇವೆಯ (ಐಸಿಡಿಎಸ್) ತ್ವರಿತ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರೀಕರಣ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಹಲವು ರಾಜ್ಯಗಳ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಖಾಸಗೀ ಸೇವೆಗಳೂ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ದೆಹಲಿಯ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರದ (ಸಿಇಸಿಇಡಿ) ಹಾಗೂ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಅಸ್ಸಾಂ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅಸರ್(ASER) ಕೇಂದ್ರದವರು ನಡೆಸಿರುವ ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಧ್ಯಯನದಂತೆ ಅವರು ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರತೀ ಹಳ್ಳಿಯು ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೂಡ ತೀವ್ರ ವೇಗದಿಂದ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದೆ. (ಭಾರತದ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಐಇಸಿಇಐ–2013)

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಾಧಾರಿತ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ, ಖಾಸಗಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ವಲಯ ಎಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿವೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಹಿಳಾ ಹಾಗೂ ಶಿಶು ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಸಮಗ್ರ ಶಿಶು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯು (ಐಸಿಡಿಎಸ್) ಒಂದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆರು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವು ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಹಾಗೂ ಸವಲತ್ತುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಳಪೆ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲು ಇರುವ ಅತೀ ದುರ್ಬಲ ಘಟಕ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಲಕ್ಷ ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ 73 ದಶಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಮೀರಿ 6 ವರ್ಷದ ಕೆಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಶು ಪಾಲನಾ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದಿಂದ 22,038 ಶಿಶು ಪಾಲನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಮಂಜೂರಾಗಿವೆ. (ಮಹಿಳಾ ಹಾಗೂ ಶಿಶು ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ – 2011) ಇಂಥಹಾ ಕೆಲವು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಪಾಲನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಮಗ್ರ ಶಿಶು ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಯು ಜಾರಿಯಾಗದಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕೂಡ 14,235 ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಸುಮಾರು 4,86,605 ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಲುಪಿದೆ ಹಾಗೂ 4637 ಇಸಿಸಿಇ – ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸುಮಾರು 92,523 ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ತಲುಪಿದೆ. (ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ – ಪ್ರಗತಿ ವರದಿ – ಜೂನ್ 2011) ಸರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನವು ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಸಲಕರಣೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಪೂರೈಕೆಯ ಮೂಲಕ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ನಂಬಿಕಾರ್ಹವಾದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದ ಶೀಘ್ರ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗೀ ವಲಯಗಳು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ವಲಯವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ (AUD, 2011). 2010ರಲ್ಲಿ ಎಎಸ್ಇಆರ್(ಆಸರ್)ನವರು ನಡೆಸಿದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಮಾರು ಶೇ11.4 ಮಕ್ಕಳು ಖಾಸಗೀ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ ಇದು ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಡಿಮೆ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಕೆಲವು ಖಾಸಗೀ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಾಲೆಗಳು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿರುವ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಲ್ಲದೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿ ಇರಬಹುದಾದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಹ ಗಂಭೀರವಾದ ಲೋಪಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. (ಸಿಇಸಿಇಡಿ, 2013). ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗೀ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅನುದಾನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಧನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಎನ್‌ಜಿಒ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಇವೆ. ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಂಬಿಕಾರ್ಹವಾದ ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಅಥವಾ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ದಾಖಲಾತಿಯು ವರ್ಷಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಗುಣಮಟ್ಟ, ಔಚಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಲ್ಲಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅತಿ ಆತಂಕದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾಗದೇ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅಥವಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿ ಕಲಿತರೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪಡೆಯದೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದ ನಂತರವೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಈ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದಿರಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಯಾವುವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸ ಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

ಎ. ಸರ್ಕಾರಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿರುವ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಉಪಹಂತಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ವಿದ್ಯಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಮನಗಾಣದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರರಿಂದ ಆರುವರ್ಷದ ಒಳಗಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಂದೇ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವವರೆಂದು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ.

ಬಿ. ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಐಸಿಡಿಎಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಹಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ವಿಭಿನ್ನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವ ಬಹು–ವಲಯದ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಒಬ್ಬಂಟಿ ತರಬೇತಿರಹಿತ ಮತ್ತು ಮಿತಿ ಮೀರಿದ ಕೆಲಸದ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಗಾರನನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ದುಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಕಳಪೆ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ ಇವುಗಳು ಇದನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಸಿ. ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಆಂಗ್ಲ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಒಲವು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳು

ಅಂಗನವಾಡಿಗಳಿಂದ ಖಾಸಗೀ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸೇರುವುದೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಮುದಾಯದ ಈ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಅಸ್ಸಾಂ, ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರದಂತಹ ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸರಕಾರಗಳು ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿವೆ.

ಡಿ. ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳು, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವಸ್ತುಗಳು ಅಥವಾ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮಾನದಂಡಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರಿ ವಲಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಷ್ಠಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಇನ್ನು ಖಾಸಗೀ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋಚಿದಂತೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಿಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೆಳಮುಖ ವಿಸ್ತರಣೆಯೆಂಬಂತೆ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಮಗುವಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಎರಡೂ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷ'ಣಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ.

ಇ. ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಅದರಲ್ಲೂ ರಾಜ್ಯ, ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಉಪ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯ, ಅನುಷ್ಠಾನದ, ಬೆಂಬಲದ ಅಥವಾ ಲಭ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕೊರತೆ ಇದೆ.

ಎಫ್.ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕಥೆ ಹೀಗಾದರೆ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಜನೆ ರಚಿಸಲು, ಅಥವಾ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ನೆರವಾಗುವ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಎಂಐಎಸ್ ಅಥವಾ ಮಾಹಿತಿ ಆಕರ ಕೂಡ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ವಲಯಕ್ಕೇ ಮುಡಿಪಾದ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿರುವ ಅನುದಾನಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾಳಜಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಎನ್‌ಎಸಿಯು ಒಬ್ಬ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಹಾಯಕರೊಂದಿಗೆ ಅಂಗನವಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಐಸಿಡಿಎಸ್ ಮೂಲಕ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷವಯಸ್ಸಾಗುವವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಆರ್‌ಟಿಇ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ತರಗತಿಗೆ ದಾಖಾಲಾತಿಯ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಆರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಇದು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಶಾಲಾಧಾರಿತ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ, ಇದನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಒದಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಅಡಿಗಲ್ಲನ್ನು ಹಾಕಲು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಲಹೆಗಳು

ಮೇಲೆ ಗಮನಿಸಿದ ಅಂಶಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಹನ್ನೆರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್‌ಟಿಇಯ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಆರುವರ್ಷದವರೆಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿರುವ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತರುವಂತೆ ಅಥವಾ 'ಆರೋಹಣ'ವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದನೇ ತರಗತಿಯ ದಾಖಲಾತಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಶಾಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನಾಗಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವವು ನೆನೆಗುದಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದು, ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ

1. ಒಂದನೇ ತರಗತಿಗೆ ದಾಖಲಾತಿಯ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಆರ್‌ಟಿಇ ನಿಬಂಧನೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಮನಾಗಿ ಆರುವರ್ಷ ಎಂದು ನಿಗದಿಸಬೇಕು, ಅದರಿಂದ 23 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಿರುವ ಐದುವರ್ಷಗಳ ವಯೋಮಿತಿಯಿಂದಾಗಿ, ಐದು ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳು ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ/ತರಗತಿಗೆ ಶಾಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಸೇರುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸರ್‌ನ (ASER) ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಪ್ರಕಾರ (2010) ದೇಶದ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಐದು ವರ್ಷದ ಸುಮಾರು ಶೇ 60ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಅಂಗನವಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿದೆ.

2. ಹೊಸ ನೀತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಅಂಗನವಾಡಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ, ಇಸಿಸಿಇಗೇ ಮೀಸಲಾದ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಮೆದುಳಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ವಯಸ್ಸಾಗಿರುವ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಚೋದನೆ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಸಿಸಿಇ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬೇಕು.

3. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಆರುವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಶಾಲೆ ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕ ಶಾಲಾ ಸಿದ್ಧತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಓದು ಬರಹ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದನ್ನು ಶಾಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನೆ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಈ ಅಭ್ಯಾಸವು ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಶಾಲಾ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯ ಗ್ರಹಣೆ, ಭಾಷೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕಲಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವಿನ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಕ್ರಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಟ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಮಗುವನ್ನು ಓದು ಬರಹ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲು ಪ್ರಚೋದಿಸುವಂತೆ ಪೂರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

4. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಆರಂಭಿಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸಂಯೋಜಿತ ಘಟಕವಾಗಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವಂತೆ 'ಪೂರ್ವ ಕಲಿಕಾ ಘಟಕ' ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಯೋಜಿತ 'ಆರೋಹಣ' ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅನುವಾಗುತ್ತದೆ (ಇದು ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ, ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಟದ ಆಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಾಗಿರಬೇಕು) ಅಲ್ಲದೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ನಮನೀಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು, ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುವ ದೇಶದ ಒಳಗಿರುವ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿರುವ ಉತ್ತಮ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ನಲಿ-ಕಲಿ ಇವುಗಳಿಂದಾದ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇವು ಆವರ್ತಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ರಚನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ಇದು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ತತ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ವರ್ಗಾಧಾರಿತ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

5. ಇಸಿಇ ಶಿಕ್ಷಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಡಿಪ್ಲೋಮೋ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಎನ್‌ಸಿಟಿಇ ಮಾದರಿಯು ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಸಂಯೋಜಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಒಂದು ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ತರಗತಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮರುಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಬಲಗೊಳಿಸಿ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಕಲಿಕಾ ಘಟಕದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ಶಿಕ್ಷಕ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಕಲಿಕಾ ಹಂತದ ಅಂದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಒಂದು ಹಾಗೂ ಎರಡನೇ ತರಗತಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಟಿಇಟಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎನ್‌ಸಿಟಿಇಯು ಅರ್ಹತಾ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಜ್ಯಗಳು ನೇಮಕಾತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಡಿಪ್ಲೋಮೊ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರನ್ನು ಪೂರ್ವ ಕಲಿಕಾ ಹಂತದ ಅಂದರೆ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಒಂದನೇ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

6. ಸಾರ್ವಜನಿಕ, ಖಾಸಗೀ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಘಟಕಗಳೆಲ್ಲಡೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಿಂಬಂಧನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗೀದಾರರಲ್ಲೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಇರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಶಾಲಾ

ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಬಲವಾದ ಪ್ರಸಾರ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಹೇಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ, ಶಾಲೆಗಳೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಶಾಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬಾಲಸ್ನೇಹಿಯಾಗಬೇಕು, ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾದ ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇರಬೇಕು, ಹುರಿದುಂಬಿಸುವ ಆಟಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪೂರ್ವ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ತರಗತಿ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿನಿರತರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ನಿರಂತರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬೆಂಬಲದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗು ಸಮುದಾಯವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವನಿತಾ ಕೌಲ್ ಅವರು ದೆಹಲಿಯ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಯಿಂದ ಮನಃಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ದೆಹಲಿಯ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಯಲ್ಲಿನ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಅಂಡ್ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಅರ್ಲಿ ಚೈಲ್ಡ್‌ಹುಡ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ಅಂಡ್ ಡೆವೆಲಪ್ಮೆಂಟ್‌ನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಇವರು ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಪುಟಾಣಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಯೆಂದರೆ ಲಾಂಜಿಟ್ಯೂಡಿನಲ್ ಸ್ಟಡಿ ಟು ಎಕ್ಸಪ್ಲೋರ್ ಇಮ್ಮೀಡಿಯೇಟ್ ಅಂಡ್ ಮೀಡಿಯಂ ಟರ್ಮ್ ಇಂಪಾಕ್ಟ್ ಆಫ್ ಕ್ವಾಲಿಟಿ ವೇರಿಯೇಷನ್ಸ್ ಇನ್ ಇಸಿಇ ಆನ್ ಪ್ರೈಮರಿ ಔಟ್‌ಕಂ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಇವರು ಹಿರಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತಜ್ಞರಾಗಿ ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎನ್‌ಸಿಇಆರ್‌ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರನ್ನು vkaul54@gmail.com ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.